

אַסִּיף חַיִּי

ברכה פסטרונק

אני הייתי האישה ההיא שטיפסה בהר החיים,
מסקלת אבנים ושותלת פרחים...

אַסִּיף חַיִּי

ברכה פסטרנק

אני הייתי האישה ההיא שטיפסה
בהר החיים, מסקלת אבנים ושותלת
פרחים...

(תרגום חופשי של ברכה פסטרנק משיר של משוררת
ספרדייה)

הקדמה

המסע המשותף שלי עם ברכה היקרה התחיל בדצמבר 2013, ביום גשום וסגרירי.

המזגן בפינת האוכל חימם את הדירה הרחובותית המרוהטת בצבעוניות עליזה.

הייתה התרגשות באוויר ומעט מתח.

על השולחן האובאלי הניחה ברכה בת השמונים וחמש, את מזוודתה הזעירה - שקנתה בהיותה בת חמש עשרה כדי לאחסן בה את יומנה האישי - ופתחה אותה בידיים רועדות, בזהירות וברוך, כמי שאוצרת חיים יקרים, שברים. מזוודת העור בגודל קופסת נעליים, צבעה חום מהוה ובה לשונית מנעול קטנה עם חור זעיר למפתח.

מתוך המזוודה נשפכו, עלו על גדותיהם, פנקסים שחורי כריכה ודפים מנייר דק, מקופלים בקפידה, צהבהבים מפאת גילם, כתובים חלקם עברית וחלקם ספרדית, בכתב יד צפוף ומסודר.

עיניה של ברכה הצטעפו כשהיא החלה לספר לי את סיפוריה המרגשים, וגם עיני לא כל כך הצליחו להישאר יבשות...

עד למפגש הזה הייתה ברכה בשבילי רק אמא של חנה, חברתי הטובה מאז שנישאתי ליצחק. הוא ואליעזר בעלה הינם חברים טובים שלנו עוד מתקופת בני עקיבא ברחובות.

בתקופת שירותי במסגרת הנח"ל כרכזת סניף בני עקיבא ברחובות, נהגתי להתארח לארוחות בכל שבת אצל משפחה אחרת. פעם הזמינה אותי נילי, אחותה של חנה, לארוחת ליל שבת אצל הוריה, ברכה ומרדכי פסטרנק, שגרו ברחוב הנשיא הראשון. היו שם כל ילדיהם, וגם חנה ואליעזר שכבר היו נשואים טריים, ואותם עוד לא הכרתי. האווירה הייתה חמה ועולזת, והרגשתי נבוכה מעט. ברכה מיד קלטה את ביישנותי וקראה לי: "בואי, יעל, בואי נשב יחד". וכך ישבנו על הספה בסלון זו ליד זו, וברכה גילתה בי התעניינות אמיתית. כשהתיישבתי ליד השולחן הענק, כבר הרגשתי חלק מהחבורה.

כיום, לאחר מסע של יותר משנה של פגישות וכתובה, אם תשאלו אותי מה היא ברכה עבורי, אוכל להפנותכם לפרק הראשון ולפרק האחרון בספר. הם במיוחד הפרקים שמשקפים בעיניי את דמותה המופלאה.

ברכה היא דמות מרתקת, פיסת היסטוריה של עם ישראל ומדינתו. מצד אחד כולה אידאליזם טהור, ציונות, אמונה בריבונו של עולם ואמונה בצדקת הדרך, ומצד אחר יש בה אותו חלק ילדי, ספונטני, עיקש, יצירתי, שלא תמיד מתוכנן עד הסוף, אך המצליח לנחות על שתי רגליו.

ברכה יודעת להיות מאושרת, למצות את הרגע, להשתובב כמו ילדה, לשוחח עם נכדיה (ועם כל אדם) "בגובה העיניים", להופיע, להתחפש ולהציג, ועם זאת לדון עם כל אחד בעניינים שברומו של עולם, בפילוסופיה ובאמונה ובנושאים מדיניים.

ברכה בשבילי היום היא דמות מופת נערצת ועם זאת גם
חברה, שגרמה לי לפעמים לדמוע מהתרגשות, ולעתים
לצחוק עד דמעות וליהנות מכל רגע של פגישותינו.

יעל גסנר-מורשת

פתח דבר

האזכרה למנחם בגין

מרץ 2005

- שלום, מדברת ברכה פסטרנק. (קולה רועד) אני מדברת עם מר בני בגין?
- (קול מנומס) כן, גבירתי. במה אוכל לעזור לך?
- מר בגין, ראיתי מודעה בעיתון שהאזכרה לאביך תתקיים בחוג המשפחה. מר בגין, מאוד חשוב לי להגיע לאזכרה. כל כך הוקרתי את מנחם בגין על כל פעלו, עוד כשהייתי נערה בבואנוס איירס וחברה בתנועת בית"ר. אני רוצה לבוא ולכבד את זיכרו... (גרונה נשנק והיא מתקשה להמשיך)
- אני מודה לך מאוד, גב' פסטרנק, ואשמח אם תגיעי. האזכרה תתקיים ליד קברו בהר הזיתים ביום שלישי, ד' אדר ב' בשעה 10 בבוקר.

הכול התחיל כשברכה דפדפה בעיתון של שבת ומבטה נפל על מודעה ממוסגרת בשחור: השבוע יחול יום הזיכרון השלושה עשר למותו של מנחם בגין, בעבר ראש ממשלת ישראל מטעם הליכוד, ומפקד האצ"ל בתקופת המאבק

במנדט הבריטי בארץ. האזכרה תתקיים בחוג המשפחה בירושלים, בהר הזיתים.

"רק המשפחה!?" פילחה מחשבה את מוחה, "מנחם בגין הנערץ! רק המשפחה!?" והוא הדמות שתמיד האירה לי את הדרך!" ברכה בת השבעים וחמש הייתה מודעת לכך שאינה צעירה, אבל החליטה לנסוע ולהגיע להר הזיתים, למרות שזה בכלל לא פשוט עבורה.

דבר ראשון היא חייגה לשירות 144 של בזק וביקשה מהמרכזנית את מספר הטלפון הישיר של בנו, בני בגין, שגם הוא היה בעבר שר וחבר כנסת. המרכזנית שהקפידה על ההנחיות שניתנו לה, לא הסכימה לתת את מספרו, וברכה, כהרגלה, המשיכה לנדנד: "תראי, אני אישה מבוגרת, אני רוצה להגיע לאזכרה של מנחם בגין, ולא פרסמו היכן היא מתקיימת. בבקשה, זה אדם שכל כך הערצתי עוד בתור נערה בארגנטינה, זה מאוד חשוב לי, לא אגלה לאף אחד שנתת לי את המספר..."

המרכזנית האסרטיבית וחמורת הטון האזינה לאישה הנרגשת כל כך, ולא הצליחה לעמוד בפניה...

וכשהגיע יום האזכרה לקחה ברכה נר זיכרון וגפרורים, עטפה אותם בנייר חום והזמינה מונית ספיישל עם נהג שהכיר אותה ואף מסר בידה את תצלום קברו של בגין, ונסעה עמו ישירות להר הזיתים.

ברכה הקדימה והגיעה ראשונה לקבר. כאב לה שהנפשות היחידות שראתה שם היו של ילדים ערבים שקיפצו בעליזות בין המצבות, אך היא הייתה נרגשת מאוד

ומרוצה וגאה בעצמה על שהגשימה את חלומה להגיע לקברו של בגין.

מחשבותיה נשאו אותה הרחק לשנת 1946, כשהייתה כבת 16 בבואנוס איירס. הקהילה היהודית אירגנה אז כנס חגיגי שהנואם בו היה מנחם בגין, מפקד האצ"ל.

חברי בית"ר אירחו את הכנס, וברכה, לבושה בלבן, עמדה מחוץ לאולם כיוון שלא הבינה את השפה היידיש שבה נישא הנאום. תפקידה היה להתרים את האורחים עבור קופת קרן תל חי. בסוף הכנס יצא בגין בחופזה והתיישב במכוניתו. ברכה רצה אחריו ונעמדה נרגשת ליד המכונית ולא יכלה לשוחח אתו, כי לא ידעה לא יידיש ולא עברית. הנהג כבר עמד לסגור את הדלת, אך בגין שראה אותה, הושיט אליה את ידיו ואחז בידיה ונישק אותה. וכעת, היא על הר הזיתים, מוצפת רגשות וזיכרונות, ומרגישה שהיא סוגרת מעגל.

אט אט החלו להגיע צוותי טלויזיה ועיתונות, ובנימין נתניהו ועוד כמה פוליטיקאים ובני משפחה, וכמובן הבן, בני בגין, שברכה לחצה את ידו וערכה עמו היכרות נרגשת. בסוף הטקס הוציאה ברכה מהתיק את נר הזיכרון שלה, והדליקה אותו על הקבר בידיים רועדות תוך תפילה אישית לריבונו של עולם.

לאחר זמן כשהרימה את עיניה גילתה שכולם נעלמו. פשוט עלו לאוטובוס ונסעו.

"איך אני יוצאת מכאן?" החל מוחה לשדר אותות מצוקה.

מרחוק היא הבחינה בדרך סלולה במורד ההר ופסעה אליה וטלפנה ליאיר בנה בירושלים.

- "יאיר, אני במצב קשה! אני לא יודעת מה לעשות!"
- "אין בעיה, אמא. קחי מונית ובואי ישר אלי למכון שכטר".

ברכה עצרה מונית, וממש לפני שנכנסה גילתה שהנהג ערבי. לידו ישבה אישה, וברכה נרגעה. היא נכנסה והתיישבה מאחור.

אחרי מאה מטרים ירדה האישה, וברכה נשארה לבד עם הנהג במונית. היא החלה לחשוש. ואז הוא החל לחקור אותה.

- מה היה היום בהר הזיתים?
- הייתה כאן אזכרה למנחם בגין. עכשיו יצאתי ממנה.
- מי בכלל היה מנחם בגין? פושע גדול!
- הוא היה גיבור גדול והיה ראש ממשלה דגול!!!
(הנהג משתתק ונוהג כמה דקות בשקט).
- גברת, את חושבת שהמדינה הזאת שלכם?! למה?! אתם באתם עכשיו. אנחנו היינו פה יותר ממאתיים שנה.
- סליחה?! לנו יש טאבו! לנו יש את התנ"ך! זו המדינה שלנו, הארץ שלנו. זו הארץ היחידה של היהודים!

(ברכה אינה מבינה מאין הגיע אליה הפאתוס הזה,
וממשיכה.)

- תשמע. אני עליתי לארץ בשנת 1950, מיד אחרי
קום המדינה, וראיתי איך הערבים גרים. הם גרו
במערות. וליד כל מערה היה גמל או עז. אתה עוד
לא נולדת אז. אז מה אם טיילת בכל מיני מקומות? !
תסתכל מה יש לכם היום. תסתכל מה העם היהודי
עשה מהארץ הזו. ליד כל בית שלכם יש פג'ו, יש
וולוו. ואיזה בניינים יש לכם. אין לכם מה להתלונן
על זה שהמדינה יהודית.

מרגע זה נדם הנהג ולא דיבר יותר. ברכה הבינה שהוא
כועס והחלה לפחד. לפני כן נתנה לו את הכתובת של יאיר
בנה, וכעת החלה להתבונן החוצה לכל עבר מחלון
המונית. במוחה עלו הרהורים היסטריים למדי: "מה אני
יודעת לאן הוא לוקח אותי?! לפחות אראה את ארצי
בפעם האחרונה..."

הנהג קלט את חששותיה: "גברת, אל תדאגי, אני יודע
איפה המשרד של הבן שלך, ואקח אותך לשם".
דבר לא נאמר יותר. הוא הביא אותה עד לפתח משרדו
של יאיר. ברכה שילמה לו, והוא יצא ופתח לה את דלת
המונית ואמר לה: "גברת, כל הכבוד לך!"

וברכה ממשיכה ומספרת:

**"ואם יש משהו שאני מתגאה בו – זה הדבר הזה. אני
חושבת שעשיתי משהו! אני לא כזאת גיבורה, כי מה בא**

לי השיגעון הזה להגיע להר הזיתים. לא סתם באתי בפעם
הראשונה להר הזיתים לאזכרה של מנחם בגין. הרגשתי
שאני צריכה לסגור מעגל ולתת את כל כולי".

זוכרים את בגין
טקס אזכרה לראשיהממשלה המנוח, מנחם בגין ו"ל, החקיים אתמול על
הר הזיתים בירושלים ליד קבריהם של בגין ושל רעייתו עליזה ו"ל. בין
המשתתפים בטקס האזכרה ה"13: שרת המשפטים לבני, שר האוצר נתניהו, סגן שר הביטחון בויס, הח"כים עוזי לנדאו
וודעון סער, ילדיו של בגין - בנימין וחסיה - קרובי משפחה וחברים. (כתבה: שלי פז, צילום: עמית שאבי)